Subject: VS: Hallintovaliokunta tiistai 03.12.2024 klo 12.15 / HE 143/2024 vp / OM:n lisäselvitys
Sent: 4.12.2024, 11.20.34
From: Nyman Yrsa (OM)<Yrsa.Nyman@gov.fi>
To: Hallintovaliokunta

Hei,
alla OM:ltä pyydettyä lisäselvitystä.

1. Kysymys siitä, minkälaisesta rikoksesta voitaisiin tuomita 1,5 v. vankeutta.

Esimerkkinä, katso KKO:n ennakkopäätös KKO:2020:45 (https://korkeinoikeus.fi/fi/index/ennakkopaatokset/1592297828821.html). Kohdasta 38 käy ilmi, että ko. törkeästä huumausainerikoksesta tulisi KKO:n mukaan yksin arvioituna tuomita noin 1 vuosi 6 kuukautta vankeutta.

2. Kysymys karkotuksiin liittyvästä muutoksenhausta: onko OM:ssä arvioitu sitä, onko välttämätöntä mahdollistaa myös valitusluvan hakemista KHO:lta.

OM:ssä em. asiaa ei ole ainakaan viime aikoina selvitetty. Tiedoksi kuitenkin seuraavaa.

Jatkomuutoksenhaun laajuus ulkomaalaisasioissa on tullut esille ulkomaalaislain ja kv. suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamista koskevaa hallituksen esitystä (HE 30/2024 vp) käsittelevässä hallintovaliokunnan mietinnössä HaVM 10/2024 vp, s. 6. Mietinnössä HaV totesi, että ”valiokunnan mielestä uudesta EU-sääntelystä aiheutuvia kansallisen lainsäädännön muutostarpeita arvioitaessa on tarpeen arvioida muun ohella sitä, tulisiko muutoksenhakuoikeus turvapaikka-asioissa hakijan oikeusturvaa vaarantamatta rajata yhteen oikeusasteeseen”. HaV:n kannanotto koskee nimenomaisesti vain turvapaikka-asioita. Perustuslakivaliokunta ei samaa HE:tä koskevassa lausunnossaan (PeVL 17/2024 vp, ks. esim. k. 27–33) esittänyt tarvetta tarkistaa muutoksenhakuoikeutta, vaan korosti PL 21 §:ssä turvatun oikeusturvan tosiasiallisen toteutumisen merkitystä (k. 32) ja viittasi Suomea sitoviin ihmisoikeusvelvoitteisiin myös karkottamiseen liittyvässä päätöksenteossa (k. 33).

Paktiin kuuluvaa menettelyasetusta (EU) 2024/1348 vielä EU-tasolla valmisteltaessa PeV kiinnitti muutoksenhakusääntelyn osalta huomiota muun ohella seuraavaan (PeVL 15/2021 vp, k. 12): ”Muutoksenhaun rajoittaminen komission ehdotuksen mukaan tarkoittaisi käytännössä Suomessa valituskieltoa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhaun rajoittamista on tarkasteltu jatkokirjelmässä perustuslain, perusoikeuskirjan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen kannalta. Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan oikeus hakea muutosta turvataan lailla. Säännöksen esitöiden mukaan se ei kuitenkaan estä säätämästä vähäisiä poikkeuksia, kunhan poikkeukset eivät muuta pääsääntöä eivätkä vaaranna yksilön oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin (HE 309/1993 vp, s. 74). Jatkovalituskiellon hyväksyttävyyttä arvioitaessa merkitystä on ollut muun muassa kiellon kohdistumisella säännöksessä tarkasti rajattuihin asioihin ja sillä, ettei kielto asioiden laatu huomioon ottaen ole kohtuuttoman laaja tai muodostu oikeusturvan kannalta suhteettomaksi (ks. esim. PeVL 23/2013 vp, s. 5/I). Perustuslain näkökulmasta olennaisia ovat oikeusturvaan ja yleensä käsittelyn asianmukaisuuteen liittyvät näkökohdat, etenkin kun huomioidaan, että turvapaikanhakijoiden osalta kyse on usein erityisen haavoittuvassa asemassa olevista ihmisistä (PeVL 34/2016 vp, s. 3—4, PeVL 8/2018 vp, s. 3, PeVL 2/2021 vp, kappale 18). Valiokunta korostaa sanotun merkitystä ja suhtautuu varauksellisesti komission ehdotukseen rajata muutoksenhaku vain ensimmäisen asteen tuomioistuimeen rajamenettelyssä.”

PeV:n viimeksi selostettu lausunto koskee nimenomaisesti jatkomuutoksenhakumahdollisuuden rajaamista rajamenettelyssä. Se kuitenkin ilmentää perustuslakivaliokunnan vakiintunutta linjaa siitä, että oikeusturva myös ulkomaalaisasioissa taataan kaksivaiheisessa muutoksenhakujärjestelmässä; muutoksenhaun sujuvuus ja joutuisuus varmistetaan jatkomuutoksenhaussa sovellettavan valituslupajärjestelmän kautta. Muutoksenhaun kaksivaiheisuudesta, jonka jälkimmäistä vaihetta on olennaisesti valituslupaa koskevalla edellytyksellä rajattu, ei virkamiesnäkemyksen mukaan ole PeV:n vakiintuneen lausuntokäytännön valossa tarkoitus luopua myöskään ulkomaalaisen maasta poistamista koskevissa asioissa, jotka edellyttävät vaativaa oikeudellista harkintaa niin UlkL 146 §:ssä säädetty kokonaisharkinta kuin muun ohella perustuslain 9 §:stä ilmenevä palautuskielto huomioon ottaen.

Ystävällisin terveisin,
Yrsa Nyman

Yrsa Nyman
Lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö
Lagstiftningsråd, justitieministeriet
Senior Adviser, Legal Affairs, Ministry of Justice, Finland

Demokratia ja julkisoikeusosasto/Julkisoikeus -yksikkö Avdelningen för demokrati och offentlig rätt/Enheten för offentlig rätt

Puh./tel. +358 2951 50293, GSM +358 50 5944193 yrsa.nyman@gov.fi

Tietoa henkilötietojen käsittelystä oikeusministeriön palveluissa: https://oikeusministerio.fi/tietosuoja
Information om personuppgiftsbehandling i justitieministeriets tjänster: https://oikeusministerio.fi/sv/dataskydd